

Vergadering Gemeenteraad van 25-01-2017

Afdeling : Onderwijs, Cultuur, Sport & Welzijn

Naam opsteller voorstel : Kemmerling, Noelle

Portefeuillehouder : G.J.W. (Geert) Gabriëls

Raadsvoorstel:

RAD-001350

Zaaknummer JOIN:

Z/16/031359

Agendapunten:

Onderwerp

Museumvisie

Voorstel

1. De museumvisie vast te stellen;
2. Het Medium scenario als uitgangpunt te hanteren bij de toekomstige exploitatie van het museum met een mogelijke doorgroei naar het Full scenario;
3. Een voorbereidingskrediet ter beschikking te stellen van €100.000 om de kostenspecificatie van de renovatie, herinrichting en eventuele glazen overkapping uit te werken ten behoeve van een nieuw raadsvoorstel aangaande de investeringen.

Inleiding

In 2004 werd voor het laatst een integraal museumbeleid vastgesteld door de gemeenteraad van Weert. Dit beleid is aan vernieuwing toe, mede gelet op de ontwikkelingen van de laatste jaren. De financiële middelen zijn krappere geworden, overheden en publiek zijn anders tegen musea aan gaan kijken en musea zijn op zoek gegaan naar hun 'unique selling point'. Overal zijn grote en kleinere musea gerenoveerd en volgens nieuwe inzichten en met behulp van moderne middelen ingericht.

De volgende passage uit het coalitieakkoord vormt de basis voor de opdracht een nieuwe museumvisie te formuleren: "Uit de huidige beleidsdocumenten valt af te leiden dat het handhaven van de huidige activiteiten van het erfgoedcluster op 3 locaties (Jacob van Horne museum, Tiendschuur en gemeentearchief) kostbaar en niet efficiënt is. Aanvullend zullen maatregelen nodig zijn in de bedrijfsvoering van het museum, die de aantrekkingskracht belangrijk gaan vergroten en leiden tot hogere bezoekersaantallen aan museum en stad."

De museumvisie moet niet alleen aansluiten op de provinciale en landelijke museale tendensen, maar ook op de *Visie op de erfgoedaspecten in de leefruimte (2015)* en de *Visie op het stadshart (2013)* die momenteel herijkt wordt. Daarbinnen vervult het Jacob van Horne museum met zijn bijzondere collecties, gelegen in het centrum van de stad en op de belangrijkste erfgoed-as van de stad (kerk/museum/kasteel/klooster Franciscanen en de zogenaamde Historische Route Markt-Biest) een spilfunctie als het centrale erfgoedpodium van de stad.

Beoogd effect/doel

Het vernieuwen van het museum Jacob van Horne:

Een stad zonder museum straalt een andere sfeer uit dan een stad *met* een museum. Een stad als Weert verdient een mooi museum waar nieuwsgierigheid wordt opgewekt en mensen zich kunnen verwonderen. Een museum dat bijdraagt aan de identiteit en de trots van de stad. Een cultuurhistorisch Stadsmuseum als het Jacob van Horne maakt Weert tot een complete stad. In het museum komen alle historische verhalen samen, gevisualiseerd en in een bredere context geplaatst. De huisvesting van het museum op de meest strategische en bijzondere plek in het hart van de stad is de kers op de taart. Als het museum dan ook nog de kans krijgt zich opnieuw uit te vinden, dan kan Weert zich daadwerkelijk profileren als *city to be*.

Argumenten

1.1 Het Jacob van Horne is de plek waar het cultuurhistorische verhaal over de stad kan worden verteld.

Een museum vertelt verhalen, verwondert en wekt nieuwsgierigheid op. Geschiedenis, waaronder cultuurhistorie, staat momenteel algemeen in de belangstelling. Cultuurhistorie, ons gezamenlijke historische erfgoed, is van ons allemaal. Cultuurhistorie vertelt over hetgeen de vorige generaties hebben gecreëerd en geeft inspiratie voor het creëren van de toekomst. Maar mensen zijn zich daarvan vaak niet genoeg bewust. Het is dan ook van essentieel belang *hoe* die geschiedenis wordt verteld. Het verhalend element is zeer belangrijk, het publiek wil de geschiedenis *beleven* en wil kunnen kiezen uit zowel een snel overzicht als uit mogelijkheden voor verdieping en interactie. Een museum is de plek bij uitstek waar het cultuurhistorische verhaal over een regio en een stad kan worden verteld. Bezoekers kunnen (opnieuw) de stad ontdekken. De cultuurhistorische koers van het museum is ook te verantwoorden door de geschiedenis van het museum en de collectie.

1.2. Het museum Jacob van Horne completeert Weert als stad en is zowel maatschappelijk als economisch van groot belang

De noodzaak van een museum voor een stad als Weert wordt onderschreven door zowel de *Atlas voor gemeenten* als de (nog te herijken) *Visie op het Stadshart* (onderdeel ontwikkellijn 'historie als Leitmotif'). De visie richt zich onder andere op de cultuurhistorische waarde van de binnenstad als belangrijk element om te komen tot versterking van de positie van de binnenstad. Kernbegrippen in dit kader zijn; ambachtelijkheid, zingeving, totale cultuurplanning, cultuurhistorie en kunst versterken, kwaliteit boven kwantiteit, leegstand camouflage en promotie. Het museum kan hierbij een belangrijke spilfunctie vervullen. Weert bezit vele rijke en belangwekkende elementen die het verdienen onderling beter verbonden en vermarkt te worden. Zij hebben de potentie geïnteresseerd publiek (toeristen) naar de binnenstad te trekken. De cultuurfunctie is van essentieel belang als publiekstrekker en daardoor een belangrijke economische factor. Weert ontwikkelt zich van *city to buy* naar *city to be*. Het museum Jacob van Horne, binnen het huidige gebouw en met de huidige collectie, ligt als een spin, midden in een web dat vraagt om zichtbare verbindingen.

1.3 Om het museum een succes te laten zijn is het noodzakelijk het toekomstbestendig te maken.

Het museum dient een hedendaagse en representatieve uitstraling te krijgen. Hiertoe zal het museumgebouw gerenoveerd dienen te worden. Er is een onderzoek gedaan naar de staat van onderhoud van de binnenkant van het gebouw en naar aanleiding daarvan een globaal renovatieplan en kostenraming opgesteld. Zo blijkt dat er groot onderhoud dient

plaats te vinden, maar het gebouw moet ook meer toekomstbestendig worden gemaakt. De lift en de vloeren moeten worden vernieuwd, de plafonds gerestaureerd, de klimaatbeheersing aangepast, etc. Daarnaast is er, bij voortzetting van de museale activiteiten, ook uitbreiding van de publieksruimte gewenst. Dit behoort tot de mogelijkheden door de zolder aan te passen. Het entreegebied zou ook opnieuw ingericht moeten worden zodat het een meer open uitstraling krijgt.

Naast renovatie is het tevens van belang om de presentatie van de collectie te onderwerpen aan een 'facelift', een herinrichting naar aanleiding van een nieuw inhoudelijk museumconcept. Om meer en nieuw publiek te trekken is het noodzakelijk om een nieuwe inrichting te ontwikkelen. In samenwerking met een tentoonstellingsvormgever zal worden bekeken op welke manier de vaste collectie kan worden gepresenteerd. Duidelijk is wel al dat de presentatie dynamischer en laagdrempeliger gaat worden.

Zonder renovatie en herinrichting kan het museum niet naar behoren functioneren en heeft de ontwikkeling van een nieuw museumconcept en een ophoging van de exploitatie geen nut. Het museum kan zich niet manifesteren als een hedendaags en fris museum en levert niet de verwachte bijdrage aan de revitalisering van het stadshart.

Er bestaat tevens de mogelijkheid om het museum ook van buiten een ander uiterlijk te geven. Er kan een glazen overkapping worden gecreëerd tussen het museum en de naastgelegen horecagelegenheid. In de overkapping kunnen een nieuwe entree en een museumwinkel worden gesitueerd. Dit geeft ontegenzeggelijk meer allure aan het museum. Bovendien kan er een andere service worden geboden aan de museumbezoekers en kunnen er, in samenwerking met horecagelegenheden, uitgebreidere commerciële activiteiten worden ontwikkeld die het imago kunnen versterken (en de bezoekersaantallen vergroten).

1.4 Diverse scenario's zijn onderzocht.

In de visie worden vier mogelijke scenario's gepresenteerd: scenario Full, Medium, Light en sluiting museum. Ieder scenario kent uiteraard positieve effecten en negatieve consequenties en heeft personele en financiële implicaties. Al naar gelang de gemeentelijke ambities wordt er voor een bepaald scenario gekozen. De keuze voor een scenario bepaalt de toekomst van het Stadsmuseum. Ieder scenario, op sluiting na, levert een meer aantrekkelijk, open en actief museum op. Des te meer geld ter beschikking komt voor de jaarlijkse exploitatie, des te meer activiteiten kunnen plaatsvinden en hoe zichtbaarder het museum wordt. Met name in de scenario's Medium en Full treedt het museum buiten haar eigen muren en krijgt het een grotere, initiërende rol in verschillende samenwerkingsprojecten.

1 Het Medium scenario is een goed uitgangspunt om het museum tot een succes te maken:

- *Het museum heeft een duidelijk eigen identiteit (en zichtbaarheid) door haar collectie- en presentatiebeleid met betrekking tot de Weerter historie in een brede context.*
- *Het museum treedt op als schakel en initiator met betrekking tot de vermarkting van het stadshart c.q. de erfgoedruimten van Weert.*
- *Het museum biedt een podium voor hedendaagse kunst.*
- *Het museum kan nieuwe samenwerkingsverbanden aangaan met Weerter (culturele) ondernemers, Weerter culturele instellingen en musea in de (Eu)regio.*
- *Vanuit het Medium scenario kan het museum(financieel) trapsgewijs groeien naar het Full scenario. Via de prioriteitenafweging kan daarover jaarlijks besluitvorming plaatsvinden.*

Om als serieuze speler in het museale veld te passen en een plaats te veroveren, moet het museum zich herbezinnen op haar identiteit en haar taken. Dit betekent accenten leggen en keuzes maken; niet alleen op artistiek inhoudelijk gebied, maar (vooral) ook op financieel gebied.

Het museum heeft in de basis de potentie om, ook met de bestaande collectie, een fris en bruisend museum te worden, voor zowel de inwoners van Weert (jong en oud!) als voor de toerist. Als het verhaal over de geschiedenis van Weert op een sprankelende en tot de verbeelding sprekende manier wordt verteld (in beeld en geluid), zal dit veel bezoekers aanspreken. De presentatie neemt de bezoeker mee terug in de tijd om vervolgens weer geïnspireerd in het heden te belanden. Een bezoek aan het museum Jacob van Horne wordt een beleving.

Het Full scenario is de versie met de meeste exposure; de meeste activiteiten, een verbindende taak van het museum met betrekking tot de culturele spelers in Weert en het meest aantrekkelijk voor zowel de burger als de bezoeker van Weert.

Het Stadsmuseum Jacob van Horne is een cultuurhistorisch museum met ruime aandacht voor beeldende kunst op locatie. Het museum wordt een dynamische instelling, maar is tevens een plek voor rust en bezinning. Een plek om de hectiek van alledag even 'te vergeten' en geschiedenis en schoonheid te ervaren. De hoofdtaken van het museum zijn presentatie (initiatoren en coördinatie van (wisselende) tentoonstellingen), behoud en beheer en verbinder van culturele activiteiten in Weert. De thema's waar het museum aandacht aan besteed, zijn: Weert als middeleeuwse stad, kunstnijverheid uit Weert, de franciscanencollectie en de Stadscollectie. Naast de vaste presentatie en een tweetal tijdelijke (cultuurhistorische) tentoonstellingen per jaar, organiseert het museum ook nog viermaal per jaar een tentoonstelling beeldende kunst op locatie. Tevens is het museum initiator van cultuur brede projecten georganiseerd door de professionele culturele instellingen in de stad. Het museum wordt meer zichtbaar en kan andere doelgroepen aantrekken.

De keuze voor het Full scenario vergt een forse structurele financiële impuls met betrekking tot de exploitatie. De mogelijkheid bestaat om vanuit het Medium scenario – als basis - trapsgewijs te groeien naar de Full versie. De Mediumversie verschilt met name in de activiteiten van het Full scenario. Zo zal het Medium scenario in plaats van vier twee tentoonstellingen per jaar buitenshuis organiseren. Het museum zal in het Medium scenario geen rol hebben als initiator van cultuur brede projecten en het aantal rand- en educatieve activiteiten zal afnemen ten opzichte van het Full scenario. Inhoudelijk zal het museum niet verschillen, maar dus wel in de dynamiek.

Ieder jaar kan worden besloten het exploitatiebedrag te verhogen om meer en bredere activiteiten te financieren. Via de prioriteitenafweging kan daarover besluitvorming plaatsvinden.

2 Het museum wordt een icoon in het centrum van de stad.

De renovatie van de binnenkant van het Jacob van Horne behoeft nadere uitwerking. Zo ook de herinrichting – de nieuwe presentatie van de vaste collectie. Na vaststelling van de museumvisie gaan wij hiermee aan de slag. Er zal een nadere verkenning worden gedaan/een uitwerking worden gemaakt van het programma van eisen en de kostenspecificatie. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de dekking van de kosten. De uitkomst van het renovatie- en herinrichtingsonderzoek - een verfijning van de huidige raming - willen wij in juni 2017 aan uw raad ter besluitvorming voorleggen.

Kanttekeningen en risico's

1. Door het vaststellen van de museumvisie wordt de toekomst van het museum bepaald. Sluiting van het museum is als mogelijkheid genoemd, maar in het kader van de ambities voor de stad Weert, niet realistisch. Door sluiting zal het centrum van Weert minder aantrekkelijk worden. Bovendien wordt dan geen blijk gegeven

van het besef van het algemeen belang van de geschiedenis, identiteit en trots voor de stad, sluiting betekent eigenlijk ook een onderwaardering van de (gedeeltelijk van nationaal belang) zijnde collectie. Door te kiezen voor het scenario Medium wordt recht gedaan aan zowel de maatschappelijke en economische waarde van cultuur als het belang van de hedendaagse beeldende kunst.

2. Zonder renovatie en herinrichting geen nieuw museumconcept. Het succes van het museum valt of staat met het vernieuwen van zowel het interieur als de presentatie. Een toekomstige (Medium) exploitatie van het museum is niet mogelijk zonder renovatie en herinrichting.

Financiële gevolgen

Vorbereidingskrediet renovatie en herinrichting museum:

De dekking van de lasten van het voorbereidingskrediet van €100.000 wordt betrokken bij de definitieve kredietstelling voor renovatie en herinrichting die later in 2017 aan uw raad wordt voorgelegd. In de begroting 2017 is in de toelichting van het prioriteitenoverzicht aangegeven dat de dekking van de kosten voor renovatie en herinrichting gezocht zal worden in prioriteit 19 "Versterking centrumfunctie voor de regio".

De financiële gevolgen van de uiteindelijke scenariokeuze voor de toekomstige exploitatie worden betrokken bij de integrale prioriteitenafweging 2018, die in eerste instantie plaatsvindt in het 2^e kwartaal van 2017. De financiële gevolgen van het uiteindelijke plan m.b.t. de renovatie en herinrichting van het museum maken onderdeel uit van het voorstel dat hierover in juni 2017 aan u ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Uitvoering/evaluatie

Na het vaststellen van de museumvisie en de keuze voor een scenario zal er een verdere financiële en inhoudelijke uitwerking volgen.

De raming met betrekking tot renovatie en herinrichting wordt verfijnd, onder andere door het opstellen van programma's van eisen.

Planning:

Stap 1. Periode vaststelling visie en kredietstelling raad:

- Vaststellen museumvisie – 1^e kwartaal
- Start voorbereiding kredietstelling raad – eerste kwartaal
- Vertaling van wensen in programma van eisen/ontwerp en calculatie met betrekking tot renovatie en herinrichting – 2^e kwartaal
- Inbrengen prioriteit exploitatie behandeling voorjaarsnota (raadsvoorstel) – 2^e kwartaal
- Besluitvorming kredietstelling inzake de investeringen renovatie en herinrichting (raadsvoorstel) – 2^e kwartaal

Stap 2. Aanbesteding

- aankondiging aanbesteding renovatie en herinrichting – 3^e kwartaal
- start proces keuze architect en aannemer renovatie en opdrachtverstrekking – 4^e kwartaal
- keuze tentoonstellingsontwerper en bouwer herinrichting en opdrachtverstrekking – 4^e kwartaal

Communicatie/participatie

Op 20 oktober is de museumvisie gepresenteerd. Vervolgens heeft de visie voor inspraak ter inzage gelegen (verspreid onder stakeholders, gepubliceerd op de gemeentelijke website en overheid.nl). De ingediende zienswijzen zijn het merendeel positief over de opgestelde visie (ter inzage). In een zienswijze wordt de gemeente aangesproken op een hiaat in het cultuurbeleid; namelijk het niet voldoende beschikbaar zijn van presentatieplekken (tentoonstellingsruimten) voor lokale beeldende kunstenaars. In het aan te scherpen cultuurbeleid, dat naar verwachting in het 2^e kwartaal 2017 gereed zal zijn, komt dit wel aan de orde.

Wij hebben in de ontvangen zienswijzen geen aanleiding gezien om de visie aan te passen. De Collegeadvies commissie Roerend erfgoed en beeldende kunst heeft een positief advies gegeven over de visie. Het advies ligt op de gebruikelijke wijze ter inzage.

Advies raadscommissie

-

Bijlagen

Museumvisie (in uw bezit)

Ter inzage:

Notitie standpuntbepaling zienswijzen museumvisie

Overzicht originele inzendingen zienswijzen per mail

Adviescommissie Roerend erfgoed en beeldende kunst

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,

de secretaris,

de burgemeester,

M.H.F. Knaapen

A.A.M.M. Heijmans

Nummer raadsvoorstel: RAD-001350

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 13-12-2016;

besluit:

1. De museumvisie vast te stellen;
2. Het Medium scenario als uitgangpunt te hanteren bij de toekomstige exploitatie van het museum met een mogelijke doorgroei naar het Full scenario;
3. Een voorbereidingskrediet ter beschikking te stellen van €100.000 om de kostenspecificatie van de renovatie, herinrichting en eventuele glazen overkapping uit te werken ten behoeve van een nieuw raadsvoorstel aangaande de investeringen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 25-01-2017.

De griffier,

De voorzitter,

M.H.R.M. Wolfs-Corten

A.A.M.M. Heijmans